Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

СӘРДАҢА

ССКП Өлүөһүнэйэҕү райкомун уонна үлэһиттэр депутаттарын Оройуоннаабы Советын органа

Орган Оленекского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся

Тахсара 11 сыла
№ 17 (1094)
Олунньу
28
күнэ
СЭРЭДЭ
1968 сыл
Сыаната 1 харчы

К. Маркс төрөөбүтэ 150 сыла туолуутугар

Охсуһуу улуу Программата

К. Маркс уонна Ф. Энгельс кинигэлэрэ „Коммунистическай партия манифеһа“ бэчээттэнэн тахсыбыта 120 сылын туолла. Бу кыракый кинигэ марксизм революционнай теориятыгар бочуоттаах миэстэни ылар. Бу Маркс уонна Энгельс улуу үөрэхтэрин төрүтүн сиһилии кэпсиир, научнай коммунизм бастакы программнай докумуона.

„Коммунистическай партия манифеһа“ капитализм сууллуута мүччүрүйбэтин уонна пролетарскай революция кыайыылаахтарын научнайдык дакаастааһынынан пролетариаты сэбилээбитэ, пролетарскай революционнай хамсааһын соруктарын уонна сыалларын быһаарбыта. Маркс уонна Энгельс бэйэлэрэ айбыт мировоззрениеларыгар олоҕуран, пролетариат эрэ капиталистическай обществоны сулларар уонна коммунизмы тутар общественнай күүһүнэн буоларын ыйбыттара. „Манифест“ ис хоһооно бүтүннүүтэ пролетариат диктатуратын идеятынан иҥэриллибитэ. Бу докумуоҥҥа Маркс уонна Энгельс партия общество сайдыытын соҕуоннарын билиинэн сэбилэммит рабочай кылаас бастаан иһэр этэрээтэ буоларын туһунан сүрүн балаһыанньалары көтөхпүттэрэ. „Манифестка“ социализм былааҕынан сабынар буржуазнай уонна бытархай буржуазнай сүүрээннэри үлтү охсор критикэ бэриллибитэ, пролетарскай партия араас кылаастары уонна партиялары кытта сыһыаннаһыыга салайтарар принциптэрэ төрүттэммитэ.

Маркс, Энгельс „Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!“—диэн төлөннөөх ыҥырыыларынан пролетарскай интернационализм идеятын толору ыраастык эппиттэрэ. „Манифест“ Европаҕа революция чугаһаан иһэр усулуобуйатыгар, рабочай кылаас киэҥ исторический аренаҕа тахсан эрэр кэмигэр айыллыбыта. Кини аан дойду пролетариатыгар араас көлөһүннээһини утары охсуһуу бойобуой идейнэй орудиятын—охсуһуу улуу программатын биэрбитэ. „Манифест“ 120 сыл устата планета бүттүүнүн мөлүйүөнүнэн үлэһиттэрин охсуһууга өрө күүрдэр духовнай орудие быһыытынан сулууспалаата. „Коммунистическай партия манифеһыгар“ этиллибит коммунизм принциптэрин олоххо киллэрии чаҕылхай холобурунан Улуу Октябрьтан саҕаламмыт советскай государство үйэ анардаах историята уонна атын дойдуларга кыайбыт социалистическай революциялар буоллулар. Коммунизм билиҥҥи кэм улууканнаах күүһүнэн буолла.

Горькай. Горьковскайдаағы автомобильнай завокка „ГАЗ-24“ легковой автомашиналар бастакы промышленнай партиялара оҥорон таһаарылыннылар. Саҥа „Волга“ 98 ат күүстээх, чааска 10-13 литрэ бензини ороскуотуур. Массыына 4 скоростаах. Инники уонна кэнники олорор миэстэлэрэ тиэрэ түһэр иэрчэхтээх. Саҥа „Волга“ капитальнай өрөмүөнэ суох 250000 километры сылдьарга анаан оҥоһулунна.

Снимокка: Саҥа „Волга“.

Түүлээх соҕотуопкаланар сыанатын үрдэтэр туһунан

Ойууртан булганар уонна клеткэҕэ иитиллэр кылааннаах түүлээҕи соҕотуопкалааһыны салгыы сайыннарар туһугар Үһүк хотугу оройуоннарга уонна киниэргэ тэҥнэммит оройуоннарга ойууртан булганар түүлээх атыылаһыллар сыанатын 1968 сыл тохсунньу 1-гы күнүттэн ортотунан 50 бырыһыан үрдэтэр туһунан правительство дьаһал ылла.

Ити дьаһал быһыытынан идэтитиллибит кыылы иитэр совхозтартан ураты бары совхозтар уонна колхозтар, государственнай уонна кооперативнай булт хаһаайыстыбалара, соҕотуопкалыыр тэрилтэлэр уонна атын государственнай предприятиелар, тэрилтэлэр промышленность түүлээҕи тутар базатыгар быһа туттарбыт түүлээхтэрин иһин ойууртан булганнаах түүлээх атыылаһыллар сыанатыгар 50 бырыһыан, клеткэҕэ иитиллибит түүлээх 35 бырыһыан наценка ылыахтара.

Колхозтар уонна совхозтар итиэннэ атын хаһаайыстыбалар, предприятиелар государственнай уонна кооперативнай соҕотуопкалыыр тэрилтэлэргэ туттарбыт түүлээхтэригэр ойууртан булганнаах түүлээх атыылаһыллар сыаната 35 бырыһыан, клеткэҕэ иитиллибит түүлээх сыаната 20 бырыһыан наценкаланар.

Москва студентката ССРС үтүөлээх маастара Людмила Титова (снимокка). Кини Греноблга кыһыҥҥы X Олимпийскай оонньууларга хаҥкынан тургэнник сүүрүүгэ (500 метр сиргэ) маҥнайгы миэстэни ылан (46,1 сөкүүндэ) кыһыл көмүс медалы, оттон 1000 метр сиргэ сүүрүүгэ иккис миэстэни ылан (1 мүнүүтэ 32,9 сөкүүндэ) үрүҥ көмүс медалы ылла.

Ленинград олохтоохторо Людмила Белоусова уонна Олег Протопопов чемпионнара соторутаағыта Олимпийскай оонньууларга бастакы миэстэни ыллылар уонна кыһыл көмүс медалга тигистилэр.

ГРАЖДАНСКАЙ ОБОРОНАНЫ БӨҔӨРГӨТӨР ДЬАҺАЛЛАР

Коммунистическай партия уонна Советскай правительство араас государственнай тутуллаах дойдулары кытары эйэлээхтик ыаллыы олорор ленинскэй политиканы утумнаахтык олоххо киллэрэр, сэрии сэбин бүттүүн уонна толору эһэр, норуоттар икки ардыларынаҕы тыҥааһыны сымнатар иһин охсуһаллар. Ол эрээри империалистическай государстволар, ордук АХШ кинһи аймах сиэрдээх этиитин, уруккуларын курдук, утаран оспуордаах боппуруостары күүс өттүнэн быһаарарга соруналлар.

Киниэлэр „уота суох сэрии“ хайыы-үйэ күппүлүү барбыт политикатыгар олоҕуран, Советскай Союһу уонна атын социалистическай дойдулары утары сэриинэн саба түһүү былааһын күөртүү сатыыллар. Итиннэ хардаран партия уонна правительство кыһаммыыларынан ССРС Сэбиләниилээх Күүстэрэ бастакы кылаастаах бойобуой техниканан сэбиләннилэр уонна өстөөхтө хайа баҕарар күн сууһарыылаах охсууну оҥорорго бэлэмнэр. Ол да буоллар анардас ССРС Сэбиләниилээх Күүстэригэр суоттанан олоруу ырааҕынан ситэтэ суох. Ити иннитэн нэһилиэннэ активнай кыттыытынан гражданскай оборонаны тупсарыы уонна бөҕөргөтүү хас биирдии киһи ытык эбээһинэһинэн буолуохтаах.

Гражданскай оборона органнара ыытар дьаһаллары гар дойду нэһилиэнньэтэ барыта кыттыахтаах.

Билигин ракетнай-ядернай сэрии сэптэрэ баар буолбут бириэмэлэригэр Гражданскай оборона суолтата хаһаанҥытаағар да улаатар, көмүскэнэр үлэ государство масштабынан ыытыллар. Гражданскай оборонаны тупсарыы уонна уталыппакка ыытар эбээһинэстээх.

Гражданскай оборона органнара ыытар дьаһаллары гар дойду нэһилиэнньэтэ барыта кыттыахтаах.

Гражданскай оборона саҕаламмыт биһиги дойдубут барыта ситэ-хото үлэлиир, олохтоох сирдэри, нэһилиэнньэни, хаһаайыстыбалары, производстволары, транспорту, сибээһи, дохуоттаах суолталаах биэриэстэбиллэри, культураны, үөрэхтэри, доруобуйаны харыстыыр, ыччаты иитэр, кэлэчэйдэри, дьиэ-уот хаһаайыстыбатын, коммунальнай хаһаайыстыбаны, олохтоох промышленность кыра предприятиелэрин, ыаллыы олорор ленинскэй политиканы утумнаахтык олоххо киллэрэр, сэрии сэбин бүттүүн уонна толору эһэр, норуоттар икки ардыларынаҕы тыҥааһыны сымнатар иһин охсуһаллар. Ол эрээри империалистическай государстволар, ордук АХШ кинһи аймах сиэрдээх этиитин, уруккуларын курдук, утаран оспуордаах боппуруостары күүс өттүнэн быһаарарга соруналлар.

Киниэлэр „уота суох сэрии“ хайыы-үйэ күппүлүү барбыт политикатыгар олоҕуран, Советскай Союһу уонна атын социалистическай дойдулары утары сэриинэн саба түһүү былааһын күөртүү сатыыллар. Итиннэ хардаран партия уонна правительство кыһаммыыларынан ССРС Сэбиләниилээх Күүстэрэ бастакы кылаастаах бойобуой техниканан сэбиләннилэр уонна өстөөхтө хайа баҕарар күн сууһарыылаах охсууну оҥорорго бэлэмнэр. Ол да буоллар анардас ССРС Сэбиләниилээх Күүстэригэр суоттанан олоруу ырааҕынан ситэтэ суох. Ити иннитэн нэһилиэннэ активнай кыттыытынан гражданскай оборонаны тупсарыы уонна бөҕөргөтүү хас биирдии киһи ытык эбээһинэһинэн буолуохтаах.

Гражданскай оборона органнара ыытар дьаһаллары гар дойду нэһилиэнньэтэ барыта кыттыахтаах.

Билигин ракетнай-ядернай сэрии сэптэрэ баар буолбут бириэмэлэригэр Гражданскай оборона суолтата хаһаанҥытаағар да улаатар, көмүскэнэр үлэ государство масштабынан ыытыллар. Гражданскай оборонаны тупсарыы уонна

ССРС гражданскай обороната диэн өстөөх саба түһэр түбэлтэтигэр нэһилиэнньэни, норуот хаһаайыстыбатын кэмигэр көмүскүүр иһин ыытыллар уопсай государственнай обороналанар дьаһаллар буолаллар. Гражданскай оборона эстии таарыйбыт сиригэр дьону өрүһүйэр итиэннэ авария буолар түбэлтэтигэр төлүгэр түһэрии үлэтин бөҕөргөтүү бу быстах хампаанньа буолбатах.

Гражданскай оборонаҕа бэлэмнэнии соруктарынан буолаллар:

—ракетнай-ядернай, химическэй уонна бактериологическай сэрии сэбиттэн көмүскэниигэ нэһилиэнньэни бүттүүнүн үөрэтии;

—маассабайдык өлөрөр-алдьатар сэрии сэбиттэн көмүскэниигэ бөлөхтөөн уонна биирдиилээн бэлэмнэнии үлэни ыытыы;

—өстөөх саба түһүүтүн туһунан билиэрии уонна сибээс систематын тэрийии;

—байыаннай бириэмэҕэ промышленность, энергетика, транспорт уонна сибээс тохтоло суох үлэлиилэригэр дьаһаллары олохтуурга;

—өстөөх саба түһэр куттала үөскээтэҕинэ туттулар дьаһаллары, аварияны суһаллык туоратыы, эмсэгэлэммит нэһилиэнньэни өрүһүйүүнү ыытарга;

—радиоактивнай, бактериологическай уонна химическэй сугуллуулартан сүөһүнү, үүнээйини, аһылыгы, сырьены, ууну, сүөһү аһылыгын харыстыыр дьаһаллары ыытыы.

Нэһилиэнньэни көмүскээһин—гражданскай оборона кылаабынай соруга.

Гражданскай оборона бэлэмнэниитин сүрүн дьаһалынан бэйэни көмүскэнэр средствоны эрдэттэн бэлэмнээһин буолар. Туох ханнык иннинэ, көмүскэнэргэ эрэллээх—быылтан көмүскэнэр таҥас эбэтэр бааталаах маарыла (повязка) баар буолуохтаах, маны таһынан противогаз бэлэмнэниэхтээх.

Радиоактивнай сүһүрүүттэн көмүскэнниигэ подвал-лар, омуһахтар, сүөһү хотонноро, ыскылааттар эрдэттэн өрөмүөннэнэн бэлэм буолуохтаахтар.

Тыа сирдэригэр дьону көмүскээһиҥҥэ араас омуһахтар туһалыахтарын сөп, сиргэ оҥоһуллубут боростуой хаххалар 1-2 метр халыҥнаах буор сабыылаах буоллахтарына радиоактивнай сүһүрдүү коэфициенын 1000 төгүл мөлтөтөллөр.

Гражданскай оборона территориальнай принципкэ олоҕуран тэриллэр. Тыа сирдэригэр гражданскай оборона начальнигынан райсовет исполкомун председателэ буолуохтаах, оттон гражданскай оборона органнарын партийнай-политическай өттүнэн салалта партия райкомугар сүктэриллэр.

Үөһээ этиллибиттэртэн түмүктээн эттэххэ ракетнай-ядернай сэрии буолар түбэлтэтигэр гражданскай оборона суолтата улаатар, кини государство обороналанар дьоҕурун үрдэтиигэ дьоһуннаах миэстэни ылар.

П. МИХАЙЛОВ,
райсовет исполкомун солбуйар председателэ.

Литературнай МУННУК

Иван ЭҤЭЭРДЭК

Тапталлаах ◆ырыа◆ өрүһүм

Араҕас өҥнөөх таастардаах
Аарыма улахан хайалардаах,
Көмүстүү күлүмнүүр бәйәлээх
Көҥүллүк устар сүүрүктээх—
Мин төрөөбүт Өлөөнүм,
Мин тапталлаах өрүһүм!

Үксүүр-әлбиир үгэстээх
Үрүҥ-хара түүлээхтээх,
Баара-бараммат булгардаах
Бааракай тайҕа тыалардаах—
Мин төрөөбүт Өлөөнүм,
Мин тапталлаах өрүһүм!

Үһүн сырыыга туһалаах
Улгум түргэн атахтаах,
Булка, үләҕэ аналлаах
Боруода хотугу табалаах—
Мин төрөөбүт Өлөөнүм,
Мин тапталлаах өрүһүм!

Ситәри биллибәт саппаастаах
Сиригәр дәләгәй кылааттаах,
Сахалыы „Айхал“ диэн ааттаах
Сандаарар алмаас куораттаах—
Мин төрөөбүт Өлөөнүм,
Мин тапталлаах өрүһүм!

Үләни кыайарга дьоҕурдаах
Үчүгэй, амарах майгылаах,
Үөрәҕи билиигэ дьулуурдаах
Үтүөкэн әдэр ыччаттаах—
Мин төрөөбүт Өлөөнүм,
Мин тапталлаах өрүһүм!

Хоту-соҕуруу бочуоттаах
Хорсун-хоодуот булчуттаах,
Үүнәр-байылыат олохтоох
Үләһит, сәмәй дьоннордоох—
Мин төрөөбүт Өлөөнүм,
Мин тапталлаах өрүһүм!

Санааҕа санаалар

Соҕотох бириэмәбэр, араастаһы барытын саныыбын,
Соҕотох олохпун өрө-таҥнары сыымайдыыбын,
Олоҕум архыыбыгар ууруллубут дьыалаларбын,
Ол-бу кыра, бәйәм-бәйәбэр билинәр алҕастарбын,
Аһаҕас сүрэхпэр мин, тугу кистии саһыарарбын,
Араас кәмнәргә билсибит, күндү кыргыттарбын...

Санаам быстыбат, кәрә лиэнтә сабын батыһаммын,
Сахам сирин үгүс оройуоннарыгар баар буолабын,
Ичигэс дьиэбэр билигин, олорор да буолларбын,
Иккистээн әргиллэн, әмиэ тиийиэхпин баҕарабын,
Куруук курдары тартарар, ыраах хотугу дойдубар,
Куугунуур тыаллаах, киэҥ куйаар туундарабар...

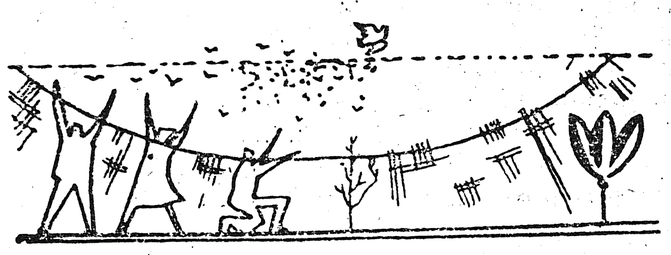

А. НИКОЛАЕВА.

ЭЛЛЭЙГЭ

(Хоһоон)

◆

Элбэх табалаах,
Эгэлгэ булгаах,
Эбэҥки дойдутун
Эйэҕэс дьоннорун
Эҕэрдэлэрин тут
Эн, Элләйбит!

Айар талааныҥ
Араас ырыаларын,
Маннаабы ыччаттар
Махтана ыллыыллар,
Баһыыба бэйиэппит,
Барыбыт Элләйбит!

Биһиэхэ кэлэҥҥин
Бэйэҕинэн билсэҥҥин,
Билиҥҥи сайдыыбытын
Биһирии санаабыккын
Уустуктук суруй,
Убаастаах Элләй!

Хотугу дойдубутун
Хоһуун дьонунуун,
Тыл кыраскатынан
Тыыннаах ойуулаан,
Өлөөнү хоһуй,
Өлбөт Элләй!

★

Үләһиттэр тыһыынчанан представителлэрэ социалистическай, коммунистическай партиялар уонна Япония Генсоветын профсоюзтарын ыҥырыыларынан Японияны Американскай империализм ядернай базатыгар кубулутарга анаммыт АХШ былааннарын утары бырачыастаары уулуссаларга таҕыстылар.

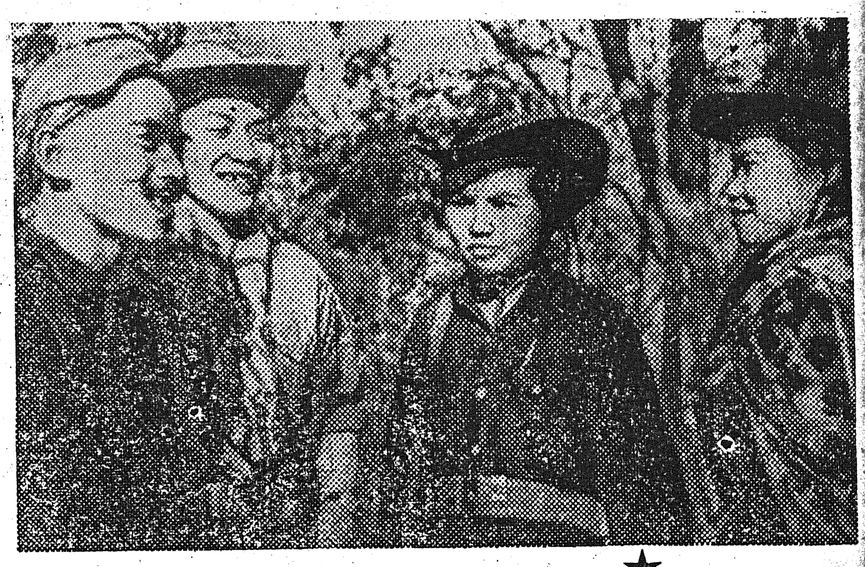

★

Япония үлэһиттэрэ дойдуларын АХШ ядернай базатыгар кубулутары утараллар

★

СОҔУРУУ ВЬЕТНАМ. Кырдьаҕас партизан До Мот А (хаҥас) кэргэттэрин кытта (уолун уонна кыргыттарын) Жадинь провинцияҕа Америка 10 бронетранспортерын уонна 30-ча саллаатын суох гынна. Командование кэргэттэргэ барыларыгар „Хорсун сэриһиттэр“ диэн алты иҥэрдэ.

ССТА фотохрониката.

★

Советскай Армия уонна Муоратааҕы байыаннай флот 50 сылын бараһынныктааһынынан сибээстээн ССРС Верховнай Советын Президиумун бу дьыл олунньу 22 күнүнээҕи уураахынан Советскай дойдуну көмүскээһиҥҥэ кыттыыны ылбыт урукку кыһыл гвардеецтары, байыаннай сулууспалаахтары, ону сэргэ дьиҥнээх байыаннай сулууспаҕа сылдьан „Хорсунун иһин“, „Бойобуой үтүөлэрин иһин, „ССРС Государственнай кыраныыссатын көмүскээһиҥҥэ хорсун быһыыларын иһин“, „Үлэҕэ килбиэнин иһин“, „Үлэҕэ хорсунун иһин“, Ушаков уонна Нахимов медалларынан, орденнарынан наҕараадаламмыттарга „ССРС Сэбиләниилээх Күүстэрин 50 сыла“ диэн юбилейнай медаллары тутартыырга.

ЮБИЛЕЙНАЙ НАҔАРААДАЛАР

Советскай государство Сэбиләниилээх Күүстэрэ киллэрбит улахан кылааттарын уонна ССРС обороналанар кыаҕын бөҕөргөтүүгэ, бойобуой, политическай бэлэмнэниигэ, саҥа, уустук, бойобуой техниканы баһылааһыҥҥа ситиһиилэрин иһин ССРС Сэбиләниилээх Күүстэрин кэккэ соединениеларын, чаастарын, хараабыллары уонна учреждениелары ССРС Верховнай Советын Президиума ССРС орденнарынан наҕараадалаата.

ИИН 1941 сыллаахха от ыйын 23 күнүгэр армияҕа ыҥырыллыбытым. Ити дьыл балаҕан ыйыгар фроҥҥа олус ыарахан бириэмэ этэ. Маҥнай Ленинградскай фроҥҥа (ити Ленинградскай уобалас территорията), онтон кэлин I уонна II Прибалтийскай фроннарга сылдьыталаабытым. Ким уйана-хатана биллэр, кыырыктаах кыргыһыылара этиллэр, т. өрт төгүл бааһырбытым. Олортон биирдэрэ ыарахан соҕус бааһырыы этэ. Ол кыргыһыы мин өйбөр кытаанахтык хатанан хаалбыт, умнубаппын. Ити туһунан мантан аллараа кылгастык кэпсиэҕим.

1943 сыллаахха от ыйыгар биһиги хаһыа да буолан 3 ыйдаах снайперскай курсу бүтэрэн баран траншеяҕа маҥнай киирбиппит. 14 буолан биир рота турар траншеятыгар сыппыппыт. Дьэ итиннэ 7 хонук устата немецтэри булгаспыппыт. Мин 9 немеһи өлөрбүтүм. Онтон сэттис хонукпутугар командование дьаһалынан рота саллааттарын устан ылан атын сиргэ көһөрбүттэрэ, ол оннугар аҕыйах чааска ити рота маһаан, турбут траншеятын, биһиэхэ, 14 снайперга хараҕыллата хаалларбыттара.

ВИРИКЭЭС сүрдээх кыһаанаҕа: биирдии киһи 5-6 саллаат турбут траншеятыгар сүүрэ сылдьан өстөөххө уоту аһар сорук турбута. Ол сыһыттахпытына әмискэ артиллерия снарядтара биһиги траншеябытыгар самыыр курдук түһэн барбыттара. Биирдэ өйдөөн көрбүппүт немецтэр траншея иһигэр ыстаҥалаһан киирэн әрэллэрэ. Онуоха командир бирикээс биэрэр саҥата дуораһыйбыта: „Бейте гадов, стоять насмерть!“ Күүстэта көмөҕө кэлэн абыраабыта. Түмүгэр өстөөх үгүс саллаатын хаалларан, төттөрү бараҕыллыбыта.

ҮГҮС кыргыһыыга киирсибитим да, ити кыырыктаах киирсии этэ. 1946 сыл от ыйын 23 күнүгэр кыайыы кыһаттанан армияттан демобилизацияланан, Сахам сиригэр төннүбүтүм.

Сэрии курдук суостаах туох да суох. Онон биһиги урукку фронтовиктар халламмыт ыраас, күммүт сырдык, норуоттар әйэлээх, хаанныах сэрии суох буолалларыгар баҕарабыт. Суох буоллун сэрии, туруругурдун ӘЙӘ!

П. С. СОФРОНОВ,
Аҕа дойду Улуу сэриитин кыттыылааҕа.

СУОХ БУОЛЛУН СЭРИИ, ТУРУГУРДУН ЭЙӘ!

Кылгастык

Слуннһу 23 күнүгэр киэһэ культура оройуоннааҕы дьиэтигэр ССРС Сэбиләниилээх Күүстэрин 50 сыла туолуутугар аналлаах ССКП райкомун бюротун уонна оройуон Советын исполкомун оройуон киинин үлэһиттэрин кытта холбоһуктаах үөрүүлээх мунньахтара буолла. Мунньахха „Советскай Армия уонна Муораттааҕы Байыаннай Флот 50 сыла“ диэн темаҕа дакылааты Аҕа дойду Улуу сэриитин кыттыылааҕа Шестаков Е. А. оҥордо. Дакылаат кэнниттэн Аҕа дойду Улуу сэриитин активнай кыттыылаахтарыгар сыаналаах бэлэхтэри тутта-рылынна.

Редактор Г. М. СЕМЕНОВ.

РЕДАКЦИЯ ААДЫРЫҺА: Саха АССР, Өлөөн бөһүөлэгэ, Октябрьскай уулусса 16 №-рэ. Телефон—51

Өлөөн оройуонунааҕы типография Тахсар ахсаана 460 Сакаабын №-рэ 17